

VERNER VON HEIDENSTAM

KAROLINERNE

FORTÆLLINGER

OM CARL DEN TOLVTE OG HANS MÆND

P. FR. RIST

DET NORDISKE FORLAG

BOGFORLAGET

ERNST BOJESEN

K Ø B E N H A V N

TRYKT HOS J. JØRGENSEN & Co. (M. A. HANNOVER)

1897

DEN GRØNNE GANG.

Kong Carl XI, født 1655, led i de sidste Aar af sit Liv af en smertefuld indre Sygdom, som lagde ham i Graven den 5. April 1697. Nogle Dage efter hans Død brændte Slottet, og det var med yderste Møje, man fik reddet Kongens Lig. Han var gift med Ulrica Eleonora af Danmark, der var død 1693.

Enkedronning Hedevig Eleonora, Carl XI's Moder, født 1636, Datter af Hertug Frederik III af Holstein-Gottorp.

Nicodemus Tessin den yngre (1654—1728), Arkitekt. Statsmand. Han fuldførte Faderens berømte Bygning Drottningholm. Begyndte Ombygningen af Stockholms Slot 1692, der efter Branden 1697 kom til at omfatte hele Slottet, men som standsedes en Tid paa Grund af Krigens Ulykker under Carl XII. Han blev 1689 i Pommern gift med Hedevig Eleonora Stenbock, uden hendes Families Vidende.

Palmstruchske Sedler, de første Papirspenge i Sverige, udstedt af en Bank, som var oprettet 1656 i Stockholm af Johan Palmstruch.

Erik Lindskiöld (1624—1690), Søn af en Smed, der senere blev Borgmester og Raadmand. L. var en af de mest udmærkede Personligheder under Carl XI. Han blev kgl. Raad, Hofkansler og Greve m. m. Han var ogsaa bekendt som Taler og Forfatter.

O. A.

Paa Slotsloftet, hvor Taarnvægteren solgte Brændevin og Øl, var en lang smalskuldret Kunde bleven puffet ned ad Trapperne, og det tomme Tinkrus blev kastet efter ham, saa det rullede ned imellem Benene paa ham. Hans Kamuldsstrømper var smudsige og stoppede. Halskluden havde han bundet helt op om Munden og de uragede Kinder, og han stod stadig med Hænderne i Kjolelommerne.

»Vis gale Ekerot ud!« sagde Taarnvægteren, »Han har nyst Snustobak i Øllet og stukket Peter Maler med en Stoppenaal og er durch und durch nederdrægtig. Sæt saa Stangen for Døren. Der er Befaling til at lukke Slotsportene, for nu er det snart ude med Kongelig Majestæts Liv.«

En af Tjenerne, Karl XI's gamle tro Mand, Håkan, en Mand med et fredsommeligt Ansigt, som gik saa hjulbenet i sine stive Klæder, at det saa ud, som om han lige var steget af en

Hest, tog Kruset op og stak det venligt ind under Ekerots Arm.

»Jeg skal følge Konstabelen,« sagde han, »eller Lieutenanten, eller hvad man nu skal kalde Ham.«

»Lars Ekerot er Kaptajn ved Kongelig Majestæts Krigsflaade«, svarede Ekerot, »og berejst og sprogkyndig er han ogsaa. Her paa Slotsloftet kjender man ikke Forskjel paa Folk og Folk. Jeg vil indsende en Melding og Klage, vil jeg. Har jeg ikke sagt Jer, at der snart vil regne Ild fra Himlen, og at hver Bjælke i dette Hus skal staa i lys Lue? Bestukne Raadgivere, uretfærdige Dommere, Forbandelse og Jammer er blevet vort daglige Brød, og Herrens Vrede hviler tungt over Landet.«

»Lieutenanten — eller Kaptajnen — har ikke nødig at udsprede Rygter om værre Ulykker end de, som Gud allerede har givet os at bære. Rundt omkring i Forstæderne har Ildebrandene bredt sig, og i ti Aar har vi haft Misvæxt og Hungersnød. En Tønde Rug koster allerede tolv Rigsdaler i Sølv. Det skorter snart paa Foderet endog i det kongelige Herskabs Stalde, og Fartøjerne med det indforskrevne Korn ligger infrosne ude i Skærgaarden.«

Ekerot gik ved Siden af ham ned ad Trappen saa sig omkring, uden at fæste de smaa uro-
 ðine ved nogen bestemt Gjenstand. Han

stod af og til stille og nikkede og talte halvhøjt med sig selv.

Gjennem Glughullerne skimtedes Borggaarden dernede og den overbyggede Trappe med Obeliskerne, og Skildvagterne, som gik frem og tilbage i Trompetergangen. Paa den anden Side af de snedækte Taarne og Tage bevægede sig smaa sorte Hobe af Mennesker paa den tilfrosne Målar mellem Kungsholmlandet og Søder, og Martsaftenens Sol sendte sine Straaler tvers igjennem en af Salene i den vestre Slotslænge, saa at det saa ud som om Lysene var tændte i Lysekronerne.

»Ja, ja,« mumlede Ekerot, »det skal brænde altsammen, altsammen, — alt det, som var vor Skam, alt det, som var vor Storhed. Jeg har set blanke Mænd paa Himlen, og naar jeg om Natten sidder med min Pibe, ser jeg underlige Planeter i Tobaksrøgen, som viser mig, at den gamle Verdensorden er forrykket. Det regner ned med Arabiens Græshopper i Ungarn og Tyskland. De ildsprudende Bjerge udslynger glødende Sten. For to Aar siden havde vi i Februar fingerhøjt Græs i Djurgården og hørte Vaarens Fugle synge, men i Maj kjørte vi i Slæde. I August hang Kornaxene fulde af Is, men i September plukkede jeg Jordbær paa Essingen. Det er i saadanne Tider, at Gud Herren aabner de Udvalgtes Øjne, saa at de ser det, som skjult er.«

›For den gode Guds Skyld tal dog ikke saadan,« stammede Håkan. — ›Ser Han sine Syner vaagen eller i Søvn?«

›Midt imellem.«

›Jeg lover at berette hvert eneste Ord til Kongelig Majestæt selv, hvis Lieutenanten rigtig sandfærdig vil fortælle mig alt det, som Han har set og véd. Ser Han de to Vinduer dernede, hvor Skodderne er slaaet i? Det er ikke en halv Time siden jeg var derinde. Dér sidder Kongelig Majestæt i en Stol i Puder og Tæpper, og han er blevet saa lille og indskrumpen, at han er lutter Næse og Læber. Og Hovedet kan han ikke holde i Vejret. Stakkels Majestæt, som maa udstaa saa svære Piner, skjøndt han kun er nogle og fyrretyve Aar! Naar han før kom haltende gjennem Kammeret, var jeg gladest hvis jeg kunde slippe ud, men nu, — skjøndt jeg kun er den ringeste af Tjenere, — kan han tage mig om Halsen og trykke mig ind til sig under strømmende Taarer. Jeg troer ikke, han føler synderlig varmere for Sønnen, end han gjorde for sin Gemal. Naar han skikker Bud efter ham, er han ordknap og sidder og ser paa ham. Han taler nu bare om Riget — og saa igjen om Riget. Endnu for en Uge siden saa jeg Indberetninger og Oktrojer og saadant Stads ligge i hans Skød, men nu har han optegnet sine hemmelige Raad til Sønnen og lagt Brevet i et forseglet Jernskrin,

og saa snart Nogen kommer ind i Gemakket, er det som om han stammer baade med sine feberglindsende Øjne og med sine Læber et bestandigt: Hjælp mig, — hjælp mig at opretholde Riget, hjælp mig at gjøre min Søn værdig og klog! Riget! Riget!«

Håkan strøg sig med Haanden over Panden og de gik videre ned ad Trappen fra Glughul til Glughul.

»I Kammeret der nedenunder os til venstre befinder Hendes Majestæt Enkedronningen sig. Hun har lukket sig inde i de sidste Dage, og ikke engang Tessin slipper ind med sine Portefeuiller. Ingen véd rigtig hvad hun tager sig til, men jeg tænker, at hun dulmer de mørke Tanker, saa godt hun kan, med et Parti Femkort og Trumf. Saa klinger og klirrer Berlokkerne mod Spillebordets Kanter, og det knitrer og rasler og knaser i Kniplinger og Puffer — — og Spanskrøret med Guldknappen falder paa Gulvet — —.«

»Og den smukke Frøken Hedevig Stenbock, hun staar vel bagved Stolen og nejer og tager det op?«

»Det gjør hun sikkerlig ikke, for hun er for længe siden gift og hjemfaren og gammel og grim. Lieutenanten lever jo blot i det, som har været og det som skal komme.«

»Ja kanske!« Ekerot blinkede ondsksfuldt og pegede paa den nordlige Slotsfløj, som nylig var bleven opført af Tessin, efter at den gamle var jævnet med Jorden. Nogle Stilladser stod endnu med Grankviste paa de øverste Bjælketoppe. — »Naa, hvem boer vel dér, under det lange Æskelaag? Dér boer slet Ingen — og dér kommer heller Ingen til at bo. Det véd jeg. Hvorfor kunde det ikke faa Lov til at staa som det stod? Fanden tage Gottorperinden, som satte alle de Bygge-Galskaber i Hovedet paa Kongelig Majestæt. Se, ligesom hvert Menneske har sin Sjæl, saaledes findes der i ethvert gammelt Hus alle Slags Aander og Dødnings og Gjenfærd efter smaa udøbte Børn og andre saadanne Mørkets Væsner, som blive forstyrrede og som vantrives, naar man kommer med Øxer og Murskeer. Kan Han huske den grønne Gang, som fordum laa deroppe under Tagværket oven over den gamle Slotskirke? Det var dér, jeg første Gang fik mine Øjne aabnede. Aa, jeg skal nok fortælle. Jeg skal fortælle Ham det alt sammen, hvis han vil følge mig hjem og saa holde sit Løfte, at berette hvert Ord til Kongelig Majestæt selv.«

De var naaede ned til Indkjørselshvælvingen og gik ad Broen over Slotsgraven. En Kurér med Skindtaske paa Ryggen var netop i Færd med at stige af Hesten, og hans Svar paa de